ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Семенюк Олег Анатолійович – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри перекладу та загального мовознавства, проректор з наукової роботи та міжнародних зв'язків КДПУ ім. В. Винниченка.

Наукові інтереси: вплив екстралінгвальних факторів на мову, комунікативна лінгвістика.

СТИЛІСТИЧНА РОЛЬ ОКСИМОРОНУ В МОВІ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА «РАБ КРАСИ»

Оксана ТАРАСЕНКО (Одеса)

У статті здійснено аналіз стилістичної фігури-оксиморон. Подано характеристику оксиморонів з погляду граматичного складу. Звернено увагу на стилістичну роль фігури, що відіграє важливу роль у розкритті ідейного і художньо-естетичного навантаження оповідання.

Ключові слова: антоніми, оксиморон, заголовок,символ, художня деталь.

The analysis of stylistic figure-oxymoron is made in the article. The characteristic of the oxymorons is given from the point of grammar composition. The stylistic role of the figure which allows to expose ideological and art-esthetic loading of the story is paid attention to.

Key words: context, antonyms, oxymoron, symbol, artistic detail.

Стилістичне варіювання засобів може пов'язуватися з різноманітними семантичними зіставленнями й протиставленнями на основі внутрішньомовного значеннєвого колориту. Саме у зв'язку з цим виникає лексично-стилістична категорія антонімів-слів, що мають діаметрально протилежне значення. Антоніми потрапляють до стилістичних засобів як завдяки своїм власним внутрішнім семантичним властивостям, так і тому, що антонімічні протиставлення не є чимось застиглим, обмеженим, і мовець може вживати антонімічні слова не тільки за усталеною в лінгвальному обігу схемою, але й залежно від особливостей власного, індивідуального світосприймання. Семантичні звязки між антонімами не завжди бувають нерозривними й здебільшого антонімічні відношення пов'язуються за певними стилістичними функціями, що їх виконують слова-антоніми в контексті. Антоніми сприяють підсиленню певного поняття. На основі цього виділяють найбільш виразні функції зіставлення, протиставлення й антонімічної градації. Виражально-зображальні можливості антонімів найчастіше реалізуються в оксиморонних побудовах. «*Оксиморон чи оксюморон* (від гр.oxymoron – дотепно-безглузде) – це риторична фігура, яка є сполученням двох непоєднувальних понять, що мали б виключати одне одного. У такий спосіб виникає ефект несподіваності і від того свіжість образу. При подальшому вдумуванні в такі сполуки можна помітити, що в цьому поєднанні дві його частини є двома ознаками одного явища (сумна радість, гірке щастя, солодкий біль)» [12, с. 374]. Оксиморон як стилістична фігура ще в давні часи активно використовувався в стилістиці та риториці як

засіб контрасту. Вчені велику увагу приділяють дослідженню цієї мовностилістичної фігури: В.Чабаненко «Стилістика експресивних засобів української мови», Н. Бобух «Оксиморон у мові художньої літератури», Л.Мацько «Стилістика української мови», П.Дудик «Стилістика української мови», Л.Новіков «Искусство слова» та інші. Науковці здебільшого подають теоретичні трактування щодо оксиморону, аналізують граматичний склад фігури, наводять як приклад цитати із творів різних письменників, поетів. Наукових студій, де проводився б повний лінгвостилістичний аналіз оксиморону на матеріалі певного твору, не бачимо.

Творчість Володимира Винниченка заслуговує на особливу увагу. Слід відзначити, що критики, літературознавці завжди цікавилися його життєвим та творчим шляхом. На сьогодні розвиток винниченкознавства активно поповнюється науковими розвідками (Н.Алексєєнко «Експресивність як сутнісна ознака зображення людини у малій прозі Винниченка», О.Бровко «Генетико-контактні та порівняльно-типологічні підходи до вивчення вставних новел у творчості В.Винниченка», О.Чумаченко «Особливості вираження дієгетичного наратора у прозовому творі (на матеріалі малої прози Володимира Винниченка» та інші). Попри все це, мовотворчість митця залишається недостатньо дослідженою. Відсутні праці, де визначено роль оксиморону як потенціальної стилістичної фігури в розкритті ідейно-естетичного змісту художнього твору. Це визначило *міру новизни*, що зумовлює *актуальність* нашого дослідження.

Мета статті: детально проаналізувати мовностилістичну фігуру – оксиморон на матеріалі оповідання В.Винниченка «Раб краси». Поставлена мета передбачає *розв'язання таких завдань*:

1) виокремити із тексту оповідання антонімічні конструкції – оксиморони;
2) охарактеризувати оксиморони за їхніми граматичними ознаками;
3) визначити, яку роль відіграє оксиморон у заголовку;
4) простежити зв'язок заголовка із символічними номінаціями;
5) з'ясувати стилістичне значення оксиморонів у мові оповідання.

Основа експресивного ефекту оксиморону полягає в несумісності його складових частин. Оксиморон належить до різновидів парадоксу, він не є просто грою слів. На відміну від каламбурів, які ґрунтуються переважно на гумористичному чи комічному використанні різних значень того самого слова або слів, подібних за звучанням, оксиморон – це поєднання слів з протилежною семантикою. Такі слова зазвичай належать до різних граматичних класів. В.А.Чабаненко констатує: «В українській мовній практиці найчастіше вживаними є оксиморонні зіткнення, що граматично оформлюються як двочленні словосполучення типу: іменник + прикметник-означення; значно рідше в експресивні оксиморонні зіткнення вступають два прикметники-атрибути; два іменники – компоненти антонімічного складення; два дієслова – компоненти антонімічного складення; два

прислівники – компоненти антонімічного складення; два компоненти складних іменникових та прикметникових утворень»[19, с. 28]; Н.М.Бобух твердить: «оксиморон може утворюватися поєднанням дієслова та іменника, дієслова з прислівником, дієприслівником»[1, с. 7]. Варто зазначити, що найпоширеніші конструкції оксиморонів (прикмет. + ім.) отримали назву – епітети-оксиморони: «*Епітет-оксиморон* – це поєднання пов'язаних між собою підрядним зв'язком слів із протилежними значеннями» [20, с. 133]. На основі поданих вище характеристик проаналізуємо оксиморони, що трапляються у творі. Особливо нас цікавить роль оксиморону як стилістичної фігури.

Перше, що привернуло увагу – назва твору: «Раб краси». Підібраний автором заголовок одразу вразив та заінтригував. Стосовно заголовка в художньому творі наводимо твердження: «Заголовки органічно вписуються письменником у контекст і виконують важливу роль у художньому творі. Передусім, це роль цементуюча, «каркасна» в будь-якому тексті. Змодельовані в найрізноманітніший спосіб, вони завжди органічно вмонтовані в текст, щільно пов'язані з сюжетним рухом, логічно зумовлені підтекстовим плином, стають виразниками авторського голосу» [11, с. 62]. Для виразності заголовка використано індивідуально-авторський оксиморон: **«раб краси» (ім.+ім.)** [3, с. 91], який за смисловим навантаженням подібний до загальномовного – **раб волі** (воля для раба – це завжди тяжіння до свободи, краси, незалежності). За словниками знаходимо такі тлумачення лексеми раб: «1. У рабовласницькому суспільстві підневільна людина, яка була повністю позбавлена прав і засобів виробництва та перебувала у власності свого господаря-рабовласника;

2. людина, яка потрапила в політичну, економічну залежність від чого-небудь, утратила свої права, зробилася підневільною; 3. той, хто сліпо виконує чиюсь волю (зазвичай з вищих суспільних верств) або повністю підкорюється кому-небудь у своїх вчинках» [21, с. 460]; «залежна, пригноблена людина» [9, с. 379]; «повністю залежить від пана; невільник» [15, с. 422]. Відомий німецький психолог Е.Фромм у праці «Анатомия человеческой деструктивности» зауважує, що навіть в античні часи раби не вважалися людьми в повному розумінні слова; до такого іншого, стороннього, дозволялось застосовувати силу – аж до фізичного знищення. Отже, раб завжди асоціюється з тяжкою підневільною працею, має підкорюватися волі експлуататорів. Це людина, яка позбавлена справжнього щастя, мрії.

Рабами соціально-економічних обставин змальовано головних героїв оповідання – Василя, дядька Софрона, Катрю, які з багатьма іншими селянами із-за нестатків, убогості вимушені найматись до багатіїв. Постійні поневіряння, бідність, вимученість відбились на їх зовнішньому вигляді. Василь завжди безпорадний, смутний: **« … повернувши своє бліде, худе лице…»** [3, с. 91]; **«Весь блідий, з своїми запалими щоками…»** [3, с. 101].

Ось як про себе говорить герой: «**Мені од всього сумно.** Сонце заходить – **сумно**; дощ іде – **сумно** … У церкві **співають, а я плачу…**» [3, с. 96]. Так описано Софрона: «**…був невеличкий на зріст, жовтий і зморщений, як зів'яла вилежана груша**» [3, с. 91]; «Вони всі дивились **на його жовте, зморщене лице з хворими очима…**» [3, с. 136]. Безпомічна й Катря, молода дівчина, яка залишила домівку і змушена тяжко заробляти на хліб: «**Лице її було хмуре й дивилось кудись не на станцію. Босі, порепані ноги, перекладені одна на одну, машинально похитувались…**» [3, с. 93].

Слід зауважити, що вищезгадані персонажі – типові, за допомогою яких письменник змалював тогочасне життя селян на Україні. Доказом того, що розпач, голод, безгрошів'я, шукання роботи були непоодинокими випадками, є підтвердження із тексту: «**Тоді дядько Софрон і Василь разом з іншими такими ж, як і вони, стомленими нудьгою й голодом людьми, жадними і злими, обступали наймачів і силкувались попасти наперед**» [3, с. 91]; «Під деревами у затінку **недвижні, мов знесилені з одчаю, лежали робітники**» [3, с. 91]. Знайти на той час роботу («найнятись» [3, с. 99]) було нелегко, а якщо вдавалось, то платили копійки. Цитуємо: «Дні минали. **Дядько Софрон і Василь уже не раз спускались в город за яким-небудь городським наймачем і щоразу вертались, несучи кожний по кілька десятків копійок в кишенях. І важко, мабуть, було нести ті копійки.**

Бо вони так помалу раз у раз вертались і так мляво посовувалися їм ноги!» [3, с. 99].

Автор особливо підкреслив лиховісний період, використавши в контексті лексему *чорний*. Наводимо приклади: «**з *чорним* волоссям і *чорними*, напруженими, журливими очима…**» [3, с. 91]; «**…гострі, колючі думи, які на *чорних*, незримих крилах летіли від рівчака і билися в душі**» [3, с. 95]. Чорний колір трактується: «…чорний-ознака журби, суму, біди» [5, с. 37]; «Основне символічне значення чорного кольору як траурного наклало відбиток на емоційно-психологічне сприйняття всього того, що має чорний колір, його відтінки та процеси, що призводять до потемніння. Чорний колір вважається символом злих сил, нещастя, трагізму» [12, с. 345]; «Чорний – один з найбільш символічних кольорів. Будучи протилежним за фізичними властивостями та символікою білому кольору, він асоціюється з «темними» сферами життя природи і людини. Практично в усіх етнокультурах чорний співвідноситься з негативними подіями чи емоціями» [17, с. 29].

Літератор майстерно поєднав чорний колір із символічним образом – *ворон.* Образ талановито вкраплено в канву художньої оповіді: «**Тужливо ллється мова доні. Благаючи *ворона* однести вісточку неньці. І *кряче ворон* в темнім гаї, неньку сповіщаючи**» [3, с. 96]. Такі значення має цей птах: «ворон – великий хижий птах із блискучим чорно-синім оперенням, що живе подалі від осель; нечистий птах, пов'язаний зі світом мертвих; не

користується симпатіями передусім через чорне оперення; з глибокої давнини вважається лиховісним птахом, вісником смерті, що широко відбито в українському фольклорі; у «Слові о полку Ігоревім» ідеться про зловісне крякання воронів, а поганий половчанин зветься чорним вороном; за поведінкою птаха вгадували погоду й ту чи іншу подію, - «ворон кряче – на нещастя…»»[8, с. 115–116]; «Деякі птахи з глибокої давнини стали лиховісними. Напр., ворон чи ворона, а також галка, що можуть накаркати біду» [10, с. 75]; «Птахи персоніфікуються в міфах у носіїв доброї чи поганої звістки, вчинку: ворон – зла сила» [12, с. 76].

Отож, використані автором лексеми з образно-символічними значеннями, підтверджують вищевикладені факти й указують на неминучість скрути, лиха в житті селян.

На противагу вищенаведеним описам, Винниченко змалював своїх героїв добрими, відкритими, працьовитими. Вони, незважаючи на нестатки, не обрали «брудний шлях», не стали злочинцями, бунтівниками, а терпляче чекали, жили надією і вірою. Перед нами персонажі постають «чистими», добросовісними, людяними. Зокрема, Василь постійно тягнеться до краси, природи й має талант грати на сопілці. Саме через мелодію парубок може передати тугу, страждання, душевні переживання: **«Згуки вже й голосів не лякались. Вони несли з собою шматки страждання, шматки невиплаканої журби й були сміливі і горді через те»** [3, с. 95].

В. Винниченко підтвердив давно відому істину: людина й природа – одне ціле. Природа тонко відчуває біль, сум героя, з ним співпереживає, плаче та радіє. Наводимо яскраві приклади: **«І жито журно слухало ті згуки, хиталось колосом і м'яко шепотіло з вітром, згуками і Василем»** [3, с. 93]; **«Сопілка плакала й жалілася на долю, зорі кліпали, ніби їм на очах стояли сльози, і вітер сумно зітхав з житом»** [3, с. 100].

Письменник також звертає увагу на те, що людина створена для щасливого життя, має право на кохання. Тому не дивно, що Василь і Катря закохуються: **«А сьогодні, як ти розсердилась на мене, мені наче клешнями здавило серце... –Не сердься, я так. Я більш не буду…»** [3, с. 97]; **«Катря помалу взяла Василеву руку й, поклавши її собі на плечі, пригорнулась до його. –Ач, як б'ється твоє серце…»** [3, с. 97]; **«На другий день, коли Катря проходила повз дядька Софрона й Василя, очі її були потуплені вниз і вона не посміхалась. Василь бліднів і, як соняшник до сонця, повертався за нею»** [3, с. 97].

Втома від постійних бідувать ще більше посилює бажання людини жити в достатку, насолоджуватися красою, любити. До сказаного доречно навести цитату, де описано враження заробітчан від почутої музики: **«…вирвався цілий вихор чудових згуків і сильно вдаривсь їм в серце. Від сього очі їм одразу стали знов широкими, на устах заграла радісна посмішка…»** [3, с. 101]. З усіх найманців найбільше краса згуків збентежила Василя. Він жадав цієї краси, неначе спраглий чоловік

джерельної води. Подаємо найяскравіші приклади: **«…горіли якимсь чудним і страшним світлом очі; з криво – болісно стуленими губами, він дивився в той сад і не рушився. Тільки руки його, що держались за прути тину, дрижали та груди дихали важко і часто»** [3, с. 101]; **«І душа його, *як раб*, завмерла й не сміла рухатись»** [3, с. 102].

З наведених уривків видно, що слово раб втратило первісне значення й набуло переносного. Змальовуючи головного героя з рабською покірливістю не перед багатіями, наймачами, а перед *красою*, автор указує на його протест проти «чорної буденщини», несправедливості, соціальної нерівності.

Отже, використавши стилістичний засіб – оксиморон, В. Винниченко вдало змалював різний рівень життя людей, показав існування двох соціальних класів: багатії-селяни. На жаль, письменник не вказав, що в майбутньому життя героїв зміниться на краще. Поділ суспільства на багатих та бідних складався віками. Заможні й бідні – два різні світи, тому з давніх-давен у народі побутують вислови: ««Ситий голодного не розуміє, багатий – бідного», «Багатому свято, а вбогому діла багато»» [16, с. 47]. Сказане підтверджуємо реченням: **«І тепер сі *ніжні, випещені люди* озирались на сих *грубих людей*, сторонились їх і довго дивились їм услід, як дивляться на рідку та дивну процесію»** [3, с. 101]. Цей приклад свідчить про відчуженість багатих міщан від простолюдинів, останні ніколи не стануть своїми, вони чужі й незрозумілі для них.

Неможливість щось змінити, зруйнувати «віковічну межу» автор довів, використавши у творі художню деталь: *тин із залізних прутів* («залізний – зроблений із заліза; міцний, сильний, незламний» [9, с. 143]). Цитуємо: **«…Вони, як вівці з кошари, збились до того тину й, встромивши голови між *залізні прути тину*, жадно глитали ті згуки»** [3, с. 101]. Бідні лише можуть спостерігати за багатими та мріяти про прекрасне: **«А згуки в саду зітхали й говорили щось про бажане хороше й недосяжне»** [3, с. 104]. Василь, бажаючи ближче побачити красу, вишуканість «вищого світу», спробував подолати бар'єр: переліз через залізний тин (дядько Софрон знаходить його під кущем у саду, коли він ридав). Та це не означає, що заможні пани його приймуть, зрозуміють. Вони розгледіли такий вчинок лише як забавне видовище: «Василю! – пошепки прошепотів Софрон у дірку. – Це ти? –Я… – грубо й товсто вирвалось з-під куща, і за ним зачулось шумне й дрижаче зітхання.

В саду розлігся лопотячий, дрібний шум оплесків і крику, неначе там зраділи, що це був таки Василь» [3, с. 105].

Так, при дослідженні встановили, що заголовок виражений оксимороном ««задіяний» у лексичне поле твору, трансформується митцем у потрібному для нього ракурсі» [10, с. 61] й пов'язаний з іншими, не менш важливими за ідейним навантаженням, оксиморонами.

Маємо зазначити, що оксиморони типу: **«злорадною посмішкою» (прикм.+ім.)** [3, с. 91]; **«радісною погрозою» (прикм.+ім.)** [3, с. 92] дають змогу автору передати душевний стан Софрона. Оксиморон **«ласкава боязність» (прикм.+ім.)** [3, с. 98] указує на зміни в настрої героя: з одного боку, він задоволений, що Василь і Катря закохались, з іншого – вимушені залишити дівчину. У цей час помічаємо роздвоєність і самого Василя. Радість від того, що його беруть на роботу і сум: не може зоставити кохану. Складні душевні переживання передано за допомогою оксиморону «**тужлива радість» (прикм.+ім.)** [3, с. 98], що повторюється у двох абзацах і цим посилює експресію вислову. Подаємо приклад: «…Лице йому зблідло, очі були напружені, й губи кривились од якоїсь ***тужливої радості***.

Гурт найнятих чогось топтавсь на місці, чогось там сміялись, кричали, чоловік в комірчиках щось говорив до їх. А Василь сидів спиною до їх і з задумою, ***тужливою радістю*** в очах грав на сопілці» [3, с. 98]. Виділяємо індивідуально-авторський оксиморон «**сумно-солодко» (присл.+присл.)** [3,100], що уможливлює заглибитись у внутрішній світ героя: «І було так чудно й **сумно-солодко** від того, що їх було тільки троє тут, у полі, під житом:вони двоє та ридаючі згуки сопілки» [3, с. 100].

В. Чабаненко, характеризуючи оксиморони за граматичним складом, виділяє й інші типи, що визначаються особливістю структури, оригінальністю, експресивністю. Саме оригінальним, на наш погляд, видався оксиморон **«раювання криком» (ім.+ім.)** [3, с. 102], який надає вислову емоційної забарвленості: «…І Життя сміялось в них, і чуть було, як воно кричало незрозумілим для людей, але повним сили й ***раювання криком***» [3, с. 102].

Слід узяти до уваги, що аналізовані оксиморони відрізняються від загальномовних своєю неординарністю, тому «є авторськими і засвідчують індивідуально-художнє мислення й особливості світогляду митця» [11, с. 215]. Стилістичну роль вищеописаних оксиморонів у мові твору можна охарактеризувати: «при такому зіткненні значень словам буває тісно, а думкам просторо» [11, с. 215].

Майстерне використання автором лексичних одиниць у мовній царині оповідання доречно підтвердити висловленням В.Виноградова: «У художньому творі нема і в будь-якому разі не повинно бути слів немотивованих, котрі проходять тільки як тіні непотрібних предметів. Відбір слів тісно пов’язаний зі способом відображення і вираження дійсності в слові» [4, с. 280–281].

Таким чином, оксиморон як стилістичний засіб підкреслює діалектичну сутність того чи іншого явища, показує всю складність і суперечливість зображуваного факту, «спонукає читача до глибокого осмислення індивідуально-художнього прийому поєднання непоєднуваного» [12, с. 374–375]. Такі образні вислови допомагають увиразнити мову письменника, надати творам тільки їм властиве звучання.

Здійснене дослідження дає змогу зробити такі *висновки:*

1. оксиморон – мовностилістична фігура, що відіграє значущу стилістичну роль в оповіданні;
2. заголовок, виражений оксимороном, несе важливе ідейне та художньо-естетичне навантаження;
3. використані символічні значення та художня деталь посилюють розкриття ідейного задуму автора;
4. виокремлені з тексту оповідання оксиморони граматично оформляються за типом: двочленні словосполучення (прикметник+іменник); поєднання одночастинномовних слів (іменник+іменник, прислівник+прислівник);
5. проаналізовані оксиморони відзначаються неповторністю, оригінальністю, тому визначили їх як індивідуально-авторські.

Отже, Володимира Винниченка по праву можна назвати майстром оксиморонів. До того ж автор постав перед нами людиною, яка хотіла бачити людство щасливим. Саме про цю особливість писав відомий дослідник літературної спадщини митця Г.Костюк:«Як письменник-гуманіст, Винниченко глибоко вірив, що в людині, у людській спільності цілої нашої планети переможе добро, правда, щастя. Він пристрасно, до самої смерті вірив, що людство вийде…на радісний шлях сонцеїзму і вселюдського узгодження. Ідея людського щастя проймає всю його творчість від перших оповідань і романів до останніх і досі ще не друкованих творів» [2, с. 292].

Безперечно, специфіка художньої мови письменника не вичерпується згаданими явищами і являє собою широке поле для подальших досліджень, які створять у майбутньому комплексну картину Винниченкового ідіостилю.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бобух Н.М. Оксиморон у мові художньої літератури / Н.М.Бобух // Культура слова. – 1988. – Вип. 35. – С. 6– 8.
2. Винниченко В. Вибране: для серед. та ст. шк. віку / В.Винниченко. – К.: Школа, 2002.– 304 с.
3. Винниченко В.К. твори: [у 2 т.] / В.К. Винниченко. – К.: Дніпро. – Т.1. – 2000. – 584 с.
4. Виноградов В.В. Проблемы русской стилистики / В. В. Виноградов. – М.: Высш. школа, 1981. – 320 с.
5. Грибова Л.О. Яскравий сірий колір / Л.О. Грибова // Культура слова. – 1981. – Вип. 20. – С. 37 – 43.
6. Дудик П.С. Стилістика української мови: навч. посібник / П.С. Дудик. – К.: Академія. 2005. – 368 с.
7. Истомина Н.А. Энциклопедический словарь символов / [авт. – сост. Н.А. Истомина]. – М.: Астрель, 2003. – 1056 с.
8. Жайворонок В.В. Знаки української етнокультури: словник-довідник / В.В.Жайворонок. – К.: Довіра, 2006. – 703 с.
9. Забіяка І.М. Тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. І.М.Забіяка]. – К.: Арій, 2007. – 512 с.

10. Іларіон, митрополит. Дохристиянські вірування українського народу: іст. – реліг. монограф. / Митрополит Іларіон. – 2-ге вид. – К.: Обереги, 1994. – 424 с.

11. Кочан І.М. Лінгвістичний аналіз тексту: навч. посібник / І. М. Кочан. –

12. 2-ге вид. [перероб. і допов.]. – К.: Знання, 2008. – 423 с.

13. Мацько Л.І. та ін. Стилістика української мови: підручник / Л.І.Мацько, О.М.Сидоренко; за ред. Л.І.Мацько. – 2-ге вид. [випр.]. – К.: Вища школа, 2005. – 462 с.

14. Новиков Л.А. Искусство слова / Л. А. Новиков. – 2-е изд. [доп.]. – М.: Педагогика, 1991. – 144 с.

15. Новиков Л.А. Художественный текст и его анализ / Л. А. Новиков. –М.:Русск. яз.,1988. – 304 с.

16. Полюга Л.М. Словник українських синонімів і антонімів / Л.М. Полюга. – К.: Довіра, 2007. – 575 с.

17. Плющ М.Я. Сучасна українська літературна мова: навч. посібник / М.Я.Плющ, О.І.Леута, Н.П.Гальона; за ред. М.Я. Плющ. – К.: Вища школа, 1995. – 284 с.

18. Семотюк О.П. Семантика та стилістичні функції кольороназв у поетичній мові А. Кримського / О.П. Семотюк // Лінгвістичні дослідження: [зб. наук. праць].– Харків, 2009. – Вип. 28. – С. 26 – 31.

19. Фромм Э. Анатомия человеческой деструктивности / Э. Фромм. – М.: АСТ, 2006. – 635 с.

20. Чабаненко В.А. Стилістика експресивних засобів української мови / В.А. Чабаненко. – Запоріжжя, 2002. – 344 с.

21. Шевченко Л.Ю. та ін. Сучасна українська мова: довідник / Л.Ю. Шевченко; за ред. О.Д. Пономаріва. –К.: Либідь, 1993. –336 с.

22. Яковлева А.М., Афонська Т.М. Сучасний тлумачний словник української мови / [уклад. А.М. Яковлева, Т.М. Афонська]. – Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2006. – 672 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Тарасенко Оксана Дмитрівна – аспірантка кафедри української філології історико-філологічного факультету Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського; викладач кафедри українознавства Одеської національної морської академії.

Наукові інтереси: енантіосемія як різновид антонімії.

ВИВЧЕННЯ ТВОРІВ ЗБІРКИ В. ВИННИЧЕНКА «НАМИСТО» В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЛЮДИНИ

Ольга ТРЕТЯК (Кіровоград)

Творчість письменника Володимира Винниченка є дуже доречною для вивчення в молодшій школі. Вона характеризується посиленням інтересу до життя людини, до її психологічного світу, гуманістичних ідей, а відтак і виховання ціннісного ставлення до людини.

Ключові слова: моральне виховання, початкова школа, ціннісне ставлення до людини, урок позакласного читання, творчість письменника.

Literary works of Volodymyr Vynnychenko are very good for studying at primary school. They are characterized by an increased interest in human life, a person's inner world, humanistic ideas, and thus they help in developing schoochildren's attitude to a person's life as a great value.